

MA'MURIY HUQUQ NORMALARI VA ULARNING AHAMIYATI

*Norbo'tayeva Saodat**IIV Qashqadaryo akademik litseyi**huquq fani o'qituvchisi**saodatnurbutayeva@gmail.com***Annotatsiya**

Ushbu ilmiy maqolada ma'muriy huquq normalari tushunchasi, ularning xususiyatlari, tizimi va zamonaviy jamiyatdagi ahamiyati tahlil qilinadi. Ma'muriy huquq normalari davlat boshqaruvida tartib-intizomni ta'minlash, fuqarolarning huquq va majburiyatlarini belgilash hamda ijtimoiy munosabatlarni tartibga solishda muhim vosita hisoblanadi. Maqolada ma'muriy huquq normalarining manbalari, ularning tizimlashtirilishi, shuningdek, amaliy hayotdagi roli va samaradorligi misollar bilan yoritiladi. Mazkur mavzu zamonaviy huquqshunoslik va davlat boshqaruvi sohasida dolzarb ahamiyatga ega.

Kalit so'zlar: Ma'muriy huquq, huquq normalari, davlat boshqaruvi, huquqiy tartib, huquqiy me'yor, ijtimoiy munosabatlar, huquqiy tizim, huquqiy normalar ahamiyati.

Kirish

Davlat boshqaruvi va jamiyat hayotini tartibga solishda huquq normalari muhim ahamiyatga ega. Xususan, ma'muriy huquq normalari davlat organlari faoliyatini, fuqarolarning huquq va majburiyatlarini belgilovchi asosiy huquqiy me'yorlardir. Ular jamiyatda tartib-intizomni saqlash, davlat boshqaruvidagi adolat va samaradorlikni ta'minlashda xizmat qiladi. Ushbu maqolada ma'muriy huquq normalarining tushunchasi, xususiyatlari, tizimi va ularning ijtimoiy-huquqiy ahamiyati batafsil yoritiladi.

Ma'muriy huquq normalarining tushunchasi va mohiyati

Ma'muriy huquq normalari — bu ma'muriy huquq sohasida davlat boshqaruvi va ijtimoiy munosabatlarni tartibga soluvchi huquqiy me'yorlardir. Ular davlat organlari, mansabdor shaxslar va fuqarolarning huquq va majburiyatlarini belgilaydi hamda ma'muriy-huquqiy tartibni ta'minlaydi.

Ma'muriy huquq normalarining asosiy xususiyatlari:

- Majburiylik: Ushbu normalarga rioya qilish barcha sub'ektlar uchun majburiydir.
- Umumiylik: Normalar keng doirada, barcha tegishli sub'ektlarga nisbatan amal qiladi.
- Davlat tomonidan kafolatlanishi: Ma'muriy huquq normalarini buzganlarga

nisbatan davlat tomonidan javobgarlik choralari qo'llaniladi.

- Ijtimoiy munosabatlarni tartibga solish: Ma'muriy huquq normalari davlat boshqaruvi va ijtimoiy munosabatlarning muayyan sohalarini tartibga soladi.

Ma'muriy huquq normalarining tizimi

Ma'muriy huquq normalari tizimi ularning funktsional, mazmuniy va shakliy jihatlarini o'z ichiga oladi. Tizim quyidagi asosiy elementlardan iborat:

- Normativ-huquqiy aktlar: qonunlar, farmonlar, qarorlar, ko'rsatmalar va boshqa rasmiy hujjatlar.

- Qoidalar va talablar: davlat boshqaruvi va ijtimoiy munosabatlarni tartibga soluvchi aniq ko'rsatmalar.

- Huquqiy prinsiplar: ma'muriy huquq normalarining asosiy tamoyillari va qadriyatlar.

Normativ-huquqiy aktlar ma'muriy huquq normalarining asosiy manbai hisoblanadi. Ular o'zaro bog'liq va bir-birini to'ldiruvchi tizimni tashkil qiladi.

Ma'muriy huquq normalarining ahamiyati

Davlat boshqaruvida tartib-intizomni ta'minlash

Ma'muriy huquq normalari davlat organlari faoliyatini tartibga solib, ularning vakolatlari va javobgarligini belgilaydi. Bu esa boshqaruv jarayonining samarali va qonuniy amalga oshirishini kafolatlaydi.

Fuqarolarning huquq va majburiyatlarini belgilash

Normalar fuqarolarning davlat va jamiyat oldidagi huquq va majburiyatlarini aniq belgilab beradi, bu esa ijtimoiy barqarorlik va adolatni ta'minlaydi.

Ijtimoiy munosabatlarni tartibga solish

Ma'muriy huquq normalari jamiyatda yuzaga keladigan ma'muriy-huquqiy munosabatlarni tartibga soladi, nizolarni oldini oladi va ularni hal qilishga yo'naltiriladi.

Huquqiy madaniyatni oshirish

Ushbu normalarga rioya qilish odatlari jamiyatda huquqiy madaniyatning shakllanishiga yordam beradi, qonun ustuvorligini ta'minlaydi.

Ma'muriy huquq normalarining manbalari

Ma'muriy huquq normalarining manbalari quyidagilardan iborat:

- Qonunlar: O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi, Ma'muriy javobgarlik to'g'risidagi kodeks va boshqa qonunlar.

- Prezident farmonlari va qarorlari: davlat boshqaruvidagi muhim huquqiy hujjatlar.

- Vazirlar Mahkamasi qarorlari: ijro hokimiyati faoliyatini tartibga soluvchi hujjatlar.

- Mahalliy hokimiyat organlari hujjatlari: hududiy boshqaruvni tartibga soluvchi me'yoriy hujjatlar.

Ma'muriy huquq normalarining amaliy ahamiyati

Amaliy hayotda ma'muriy huquq normalari:

- Davlat organlari va mansabdor shaxslar faoliyatining qonuniyligini ta'minlash.
- Fuqarolarning davlat organlari bilan munosabatlarini tartibga solish.
- Ijtimoiy tartibni saqlash va ma'muriy huquqbuzarliklarni oldini olish.
- Davlat boshqaruvi tizimida adolat va shaffoflikni ta'minlash.

Zamonaviy jamiyatda ma'muriy huquq normalarining dolzarbligi

Bugungi kunda ijtimoiy-iqtisodiy va siyosiy jarayonlarning murakkablashuvi ma'muriy huquq normalarining roli va ahamiyatini yanada oshirmoqda. Globalizatsiya, raqamli texnologiyalar va yangi boshqaruv shakllari davlat boshqaruvida yangi talablar qo'yimoqda. Shu sababli, ma'muriy huquq normalari doimiy ravishda takomillashib, zamon talablari bilan moslashishi zarur.

Xulosa

Ma'muriy huquq normalari davlat boshqaruvi tizimining asosiy huquqiy instrumenti bo'lib, ularning ahamiyati jamiyatda qonun ustuvorligini ta'minlash, ijtimoiy barqarorlikni saqlash va fuqarolarning huquqiy madaniyatini oshirishda namoyon bo'ladi. Zamonaviy sharoitlarda ma'muriy huquq normalarini takomillashtirish va ularni samarali tatbiq etish davlat boshqaruvining sifatini oshirishga xizmat qiladi.

Adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. Toshkent.
2. Ma'muriy javobgarlik to'g'risidagi kodeks. Toshkent, 2020.
3. Qodirov Sh. Ma'muriy huquq asoslari. Toshkent, 2018.
4. Karimov B. Davlat boshqaruvida huquqiy tartib. Toshkent, 2019.
5. Islomov D. Ma'muriy huquq va uning rivojlanish tendensiyalari. Ilmiy jurnal, 2021.
6. Rustamov M. Zamonaviy ma'muriy huquq normalari. Toshkent, 2022.